

NEED FOR INCREASED CAPACITIES

pubblico kvalitetno branje Sodelovanje.ISTRA
Podatki.ISTRA Rad hodim v gledališče Korona ukrepi

Kino podpiram digest culture Inovativnost.ISTRA Prireditve v živo

Kultura.PIKA

Partner.ISTRA

Wave of change

Cultura.PIKA

Hope
obiskovalec
Mi piace il teatro

Skupnost.ISTRA Rad berem knjige Potreba po krepitvi zmogljivosti

ISTRSKA KULTURNA STRATEGIJA STRATEGIA CULTURALE ISTRIANA ISTRIAN CULTURAL STRATEGY

Val sprememb druženje Joy Skupna kulturna infrastruktura

Opolnomočenje.ISTRA Adoro la musica Trajnost.ISTRA

srečno Istra prostor srečnih ljudi Nadgradnja.ISTRA

Vrednost.ISTRA mythological stories, video essays and installations

L'onda del cambiamento Dostopnost.ISTRA a place of joyful people

“Istrski polotok je bil kot najsevernejši polotok Sredozemlja in zato po morski poti najbližji srednjeevropskemu prostoru vselej v središču svetovnih dogajanj [...]. Prebivalstvo je spremljalo in bilo tudi neposredno udeleženo pri poglavitnih političnih, gospodarskih in ideoloških spremembah, pa vendar vselej nekako potisnjeno v ozadje, marginalizirano in na mejah različnih civilizacij, etničnih grupacij in državnih entitet predmet interesa sfer ‘velikih politik’ [...] velikih sil. Tako podobo kaže Istra še danes, ko na njenem ozemlju že dobro tisočletje živijo Slovani in Romani: Hrvati, Slovenci in Italijani [...].

*Zaključujem le z željo, da bo izoblikovana **večetnična multikulturalnost** [...] **privedla do tako zelenega zgleda spoštovanja, mirne koeksistence in gospodarskega razvoja** istrskih narodov in držav na njenem polotoku, kajti **kulturna raznolikost življenje bogati**, etnocentrizem in nestrpnost pa ga pogubljata.”*

— Darko Darovec, *Kratka zgodovina Istre*¹

¹ Darko Darovec, *Kratka zgodovina Istre*, Založba Annales, Koper, 2009, str. 261.

01 ISTRa. Preteklost in sedanost	4	
02 Oblikovanje strategije Kultura.PIKA	12	
03 ISTRa.Prihodnost	16	
04 Izvajanje Kulture.PIKA	19	
05 Učinki Kulture.PIKA	29	
06 Finance Kulture.PIKA	30	
07 Časovnica in izvedbeni načrti Kulture.PIKA	31	
08 Spremljanje in evalvacija Kulture.PIKA	32	
09 Zaključne besede	33	

ISTRA.

Preteklost in sedanjost

1.1 NAŠA ZGODBA

Štiri istrske občine – Piran, Izola, Koper in Ankaran – tvorijo **območje, ki se močno razlikuje** od vseh ostalih delov Slovenije. Zaznamuje jih morje, zaradi katerega so tako zelo drugačne od preostale države, poleg tega pa je morje, kar je še pomembneje, v zgodovini ustvarjalo tako tesno povezavo med mesti, da lahko območje v mnogih pogledih dojemamo kot eno somestje. Drugi izrazit element razlikovanja je **prisotnost italijanske narodne skupnosti**, kar je dediščina skupne zgodovine istrskega polotoka.

Skozi svojo zgodovino **je Istra predstavljala prehod** med rimskim svetom in Balkanom, med Jadranom in Srednjo Evropo, med Beneško republiko in Avstro-Ogrsko, med kapitalističnim Zahodom in socialističnim Vzhodom ter med morjem in celino. Na tem območju se nista ustalili samo dve kulturi, temveč so ga naseljevali pripadniki mnogih kultur, ki so potovali po njem iz različnih razlogov. To je bil nepretrgan zgodovinski proces: od grško govorečih osvajalcev bizantinskega cesarstva v 6. stoletju našega štetja do priseljencev iz nekdanje Jugoslavije po razpadu te države, vse do današnjih migracij.

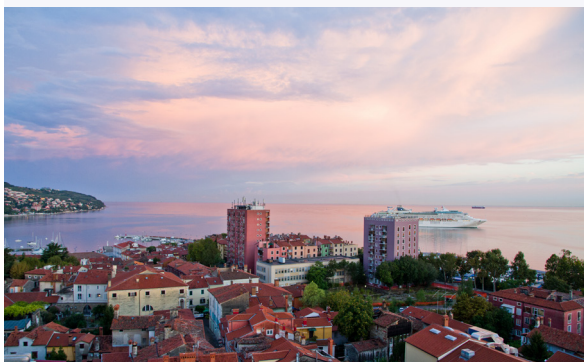
Upravna delitev na štiri občine torej ne omejuje zgodovinskih, kulturnih in socioloških povezav. Območje sooblikujejo mnogi vidiki. Prebivalci Pirana se počutijo doma v Kopru, Izoli ali Ankaranu in obratno, ker je način življenja podoben, prisotnost morja pa predstavlja tako pomemben dejavnik v življenju ljudi, da presega vse morebitne razlike. Piran, Izola, Koper in Ankaran so medsebojno oddaljeni kvečjemu 30 kilometrov, mesta imajo obsežna zaledja. V urbanih območjih sta pomembna upravni in izobraževalni sektor, v zaledju pa izstopa kmetijstvo. Po drugi svetovni vojni so se urbana in primestna območja pospešeno industrializirala, v desetletjih po osamosvojitvi Slovenije pa je sledil hiter razvoj storitvenih dejavnosti.

Slovenska Istra je geografsko zamejena s kraškim robom, reko Dragonjo in morjem. Povezuje jo skupna zgodovina, v kateri so se prepletali različni politični vplivi in pripadnosti (rimski imperij, Goriška grofija, Beneška republika, Avstro-Ogrska, Kraljevina Italija, Socialistična federativna republika Jugoslavija in danes Republika Slovenija). V različnih zgodovinskih obdobjih je obalno območje igralo pomembno pomorsko in gospodarsko vlogo, in sicer **vedno v sožitju z naravo in ob spoštovanju okolja**. Piran je od nekdaj bogatila močna **trgovska dejavnost, povezana s solinami in soljo**. Ta tradicija je še vedno živa, čeprav se je njena gospodarska vloga zmanjšala, njen pomen pa prenesel na področja kulturne dediščine, turistične privlačnosti in ohranjanja narave.

Izola je bila vselej povezana z morjem: ima pomembno **ribiško** in pomorsko tradicijo. Ribolov je bil od srednjega veka poglavitna gospodarska dejavnost mesta, ki je pozneje dobilo tudi močan industrijski značaj, prevladovala je predelava rib. V zadnjih desetletjih pa sta stopila v ospredje turistični in storitveni sektor. Na območju Istre je tudi **turizem** zelo razvita panoga: Piran je vodilna občina v državi tako po številu prenočitev kot po skupnih prihodkih od turizma. Leta 1957 je bila ustanovljena **Luka Koper**, ki je izrazito vplivala zlasti na prostorski razvoj Kopra, z ekonomskega vidika pa je bil njen pomen še veliko širši. Danes je Luka Koper močan gospodarski subjekt v regiji. Je edino slovensko mednarodno tovarno pristanišče, ki zaradi svoje lege omogoča najkrajšo prometno povezavo do srednje in vzhodne Evrope. V zadnjem desetletju in pol je zaživel tudi pomorski potniški promet, ki vsebuje tudi potencial za razvoj kulturnega turizma.

Oba sektorja odpirata nove gospodarske priložnosti, vendar po drugi strani **močno vplivata na okolje** in na življenjske razmere prebivalcev. Občine iščejo izboljšave in inovativne rešitve za zmanjšanje tega vpliva. S tem namenom so ključna naravna območja v zadnjih letih dobila status **zavarovanih območij**. To so: Krajinski park Sečoveljske soline, naravni spomenik Rt Madona, Naravni rezervat Škocjanski zatok, Krajinski park Strunjan in Krajinski park Debeli rtič. Slednja vključujeta tudi večji območji morskih voda, opredeljeni kot zaščiteni morski območji širšega sredozemskega pomena.

Tradicionalnim trem “obalnim” občinam, ki so zaznamovale življenje in razvoj tega območja v obdobju po drugi svetovni vojni, se je pred nedavnim pridružila četrta: ustanovljena je bila občina Ankaran. Z upravnega vidika je to največja sprememba, ki se je v zadnjem času zgodila tukaj, obenem pa je nova resničnost spodbudila **razmišljanja o razvoju skupnega prostora**, ki je – in je tudi vedno bil – območje priobalnih, istrskih občin.

Beseda PIKA je kratica imen Piran, Izola, Koper in Ankaran. PIKA predstavlja sistematično sodelovanje med štirimi občinami ob slovenski obali.

Nekaj podobnih primerov medobčinskega sodelovanja poznamo iz preteklosti. Pred osamosvojitvijo Slovenije je obstajalo skupno telo, imenovano **Skupnost obalnih občin**, v okviru katerega so obravnavali nekatera skupna vprašanja. Takrat so bile občine samo tri, saj je bil Ankaran še vedno del koprške, vendar je med njimi obstajala smiselna in naravna povezava – **zaradi morja se namreč bistveno razlikujejo od vseh ostalih v državi**. Skupnost obalnih občin je ustanovila Obalne galerije Piran (1974), skupno javno podjetje za oskrbo z vodo (1989) in s podporo Vlade Republike Slovenije Znanstveno-raziskovalno središče (1994). Poleg tega je imela vsaka občina organ, ki je upravljal s kulturnimi dejavnostmi na njenem območju: to je bila **Kulturna skupnost**. Skupni kulturni prostor treh občin je privedel do ustanovitve **Obalne kulturne skupnosti**. Na žalost je bila ta leta 1995 razpuščena iz formalnih razlogov.

Upošteva vse podobnosti in skupne probleme, zaradi katerih se razlikujemo od ostalih občin v državi, potreba po strateškem sodelovanju ni le popolnoma naravna, temveč brez nje – iz vseh naštetih razlogov – ne more biti nadaljnjega razvoja. Sodelovanje je v tem času doživelo nekaj vzponov in padcev, toda v zadnjih letih je postalo bolj sistematično. Strateško pomembne teme naslavlja **skupno usklajevanje in oblikovanje lokalnih politik (koordinacija PIKA)**. Krepitev medobčinskega sodelovanja in postavljanja skupnih ciljev je spodbujalo tudi dejstvo, da v Sloveniji ne obstaja raven regionalne uprave. Sodelovanje štirih občin nam **omogoča boljšo artikuliranost in močnejši vpliv** na reševanje vprašanj, povezanih z državnimi institucijami in vlado (Pomorski prostorski načrt je dober primer tovrstnega uspešnega sodelovanja).

1.2 RAZLOGI ZA SKUPNO KULTURNO STRATEGIJO IN POTREBE PO NJEJ

Kultura.PIKA je **prvi korak k celostni integraciji štirih občin v večje razvojno sodelstvo** in k sodelovanju s širšo čezmejno istrsko regijo (vključno s Trstom v Italiji in istrsko županijo na Hrvaškem).

Kultura v najširšem pomenu se nanaša na oblike človeške dejavnosti in simbolične strukture, ki dajejo taki aktivnosti pomen. Kultura po svojih posameznih dosežkih in kot celota je gibalno človekovega duhovnega razvoja; umetniški dosežki, mišljenje in ustvarjanje sami po sebi so tisti smisel človekovega življenja, ki mu ga dajeta lepota in iskalstvo. Kultura v odprti družbi učinkuje združevalno, obenem pa svojemu okolju drži ogledalo, razpira prostor imaginacije in inovacije ter spodbuja posameznikovo in družbeno ustvarjalnost. Kultura je tako skupek dosežkov, vrednot, kritičnega uma človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, razumevanja in ustvarjanja.

Istrske občine vidijo dodatne potencialne v kulturnem sodelovanju in razvoju. Spoznale so, da **sta kultura in umetnost gibalni**, ki hitreje pritegujeta našo pozornost k političnim, družbenim in zgodovinskim dilemam. Poleg tega umetnost ni zmožna samo **čustvenega odzivanja na naše izzive** in strahove, temveč lahko – kot nekakšen družbeni laboratorij – podaja **ustvarjalne odgovore** na vprašanja in probleme tega območja.

Potrebo po sistematičnem sodelovanju utrjuje dejstvo, da se istrska regija sooča z različnimi **izzivi in nevarnostmi**, na katere je treba odgovoriti s strateškim delovanjem.

- **ISTRSKA IDENTITETA**

Istra je skozi zgodovino doživljala burne spremembe in politična preoblikovanja; vedno je bila obmejna regija. Razmeroma nedavna vzpostavitev meje med slovensko Istro in hrvaško Istro, ki je obenem schengenska meja Evropske unije, je zapletla življenje številnim družinam in otežila tudi družbene pobude. Prisotnost italijanske narodne skupnosti in uradni status slovensko-italijanskega dvojezičnega območja, na katerem sobiva tudi veliko pripadnikov narodov iz prostora nekdanje Jugoslavije, vsakodnevno zastavljata **vprašanje vitalnih sprememb skupne kulturne identitete**.

- **EKONOMSKI PROFILI OBČIN**

Štiri občine določata predvsem dva izrazita vpliva: **turizem in pristanišče**. Medtem ko vanje prihajajo turisti iz vse države, Evrope in celo iz drugih delov sveta, je njihova neposredna interakcija z lokalno skupnostjo omejena pretežno na stik pri zagotavljanju turističnih nastanitev in prostočasnih storitev. Ne obstaja prava refleksija **negativnih učinkov turizma** na okolje in

stanovanjsko oskrbo, ni niti študij o njegovi trajnosti. Istrske občine nimajo skupne turistične strategije.

Luka Koper ima **močan neposreden in posreden vpliv** na regijo. Njena lastnica in upravljalca je slovenska država, na regionalni ravni pa izrazito vpliva na okolje. Poseben pojav, pri katerem se neposredni in posredni vpliv mešata, so križarke, ki v pristanišče pripeljejo večinoma enodnevne turiste.

- **PODNEBNA KRIZA**

Kljub pritiskom pristanišča in turizma ima Istra še vedno zelo visoko kakovost zraka in morske vode, čisto pitno vodo, čudovite gozdove in zaledje. Toda mesta ležijo tik ob morski gladini in **človeški vpliv na podnebje pušča hude posledice** – to so poplave, suša, močne nevihte in vetrovi. Odkriti moramo pristope, pri katerih bosta umetnost in ustvarjalnost postali govorica sprememb, ki bodo vodile k **bolj trajnostnemu družbenemu vedenju**.

Nedavno **onesnaženje tal** je povzročilo težave z vodnimi viri, ki so pokazale, kako smo na milost in nemilost prepuščeni naravi. Brez strateških načrtov, da bi postali odpornejši, se bomo morali v kratkem soočiti z eksistencialnimi grožnjami. Poleg tega je epidemija covid-19 jasno pokazala, da človeštvo ne more predvideti prihodnjih kriz. Narava je v nas in mi smo del nje. Naši bodoči koncepti turizma, prometa, stanovanjske oskrbe in uporabe virov se morajo uskladiti s tem preprostim spoznanjem. Namesto da bi jo nadzorovali, moramo živeti v spoštljivi harmoniji z naravo.

- **PRIHODNJE GENERACIJE**

Istrske občine se soočajo z izzivi **bega možganov**, ki je posledica **pomanjkanja delovnih mest** z visoko dodano vrednostjo in **skoraj neobstoječega sektorja kreativnih in kulturnih industrij**. Vendar ni preveč drzno trditi, da se je ta trend že obrnil, o čemer priča nova vnetost za sodelovanje med občani, istrskimi občinami in državami. Ta **nova dinamičnost**, deloma značilna za novo generacijo mestnih voditeljev in menedžerjev, ki imajo strokovne izkušnje s področja kulturnih industrij, pa zahteva medsektorski pristop. Dinamične pristope je treba povezati in ustvariti koherentno platformo, ki bo pospeševala urbane in regionalne spremembe.

- **POTREBA PO KREPITVI ZMOGLJIVOSTI**

Sprememba se ne more zgoditi, dokler zmogljivost vključenih akterjev in deležnikov ne bo skladna z izzivom, ki je pred njimi. **Kulturni sektor** štirih občin je **razpršen in osredotočen na lokalno raven**, izjeme so redke. Nekateri producenti lahko organizirajo dogodke na višji ravni s široko evropsko in mednarodno perspektivo. Pogosto tudi **niso dosežena** nacionalna in **čezmejna občinstva**. Samo usklajen regionalni pristop h **krepitvi zmogljivosti** sektorja mu v prihodnje lahko zagotovi rast.

- **REGIONALIZACIJA / ODSOTNOST REGIONALIZACIJE**

Slovenija nima regionalnih upravnih organov, kar pomeni, da med občinami in vlado ni vmesne formalne upravne ravni. **Centralizacija** državnih struktur v Sloveniji poleg tega pomeni, da **so bili regionalni kulturni razvoj in pobude ovirani**, celo onemogočeni.

- **SKUPNA KULTURNA INFRASTRUKTURA**

Prisotna je potreba po posodobitvi javne kulturne infrastrukture – tako zgradb kot opreme. Želimo, da je kulturna infrastruktura enako dostopna vsem prebivalcem Istre, ne glede na to, v kateri občini se nahaja in kdo z njo upravlja, bodisi da je to posamezna občina bodisi javna inštitucija.

1.3 PRVI KORAKI NAPREJ: OBSTOJEČE SODELOVANJE MED OBČINAMI

Odgovor na skupne izzive občin na kulturnem področju bo **prihodnja celostna in dolgoročna strategija, ki bo temeljila na skupnih kulturnih politikah. Pričujoča strategija Kultura.PIKA je prvi korak na poti k temu cilju.**

Že pred pripravo te celostne strategije pa so štiri občine uvidele koristi redne izmenjave informacij, koordinacije načrtov in ukrepov ter razvoja politik in skupnega administrativnega dela:

- **POTREBA PO USKLAJENEM NAČRTOVANJU IN UPRAVLJANJU OBALE IN MORJA** → ustanovitev organa skupne občinske uprave za opravljanje nalog na področjih inšpekcijskega nadzorstva, občinskega redarstva, zaščite in reševanja, požarne varnosti, notranje revizije in prostorskega načrtovanja;
- **POTREBA PO DOLGOROČNEM UPRAVLJANJU Z VODAMI** → skupni ukrepi na področju prostorskega načrtovanja, zlasti pri pripravi Pomorskega prostorskega načrta in zagotavljanju stabilne oskrbe s pitno vodo;
- **POTREBA PO KOORDINACIJI TURIZMA KOT ENE NAJPOMEMBNEJŠIH PANOG IN KOT PREDPRIPRAVA ZA RAZVOJ TRAJNOSTNEGA (ZELENEGA) TURIZMA** → povezovanje posameznih turističnih organizacij in skupni nastop pod enotno znamko »Ljubi Istro«, sodelovanje in soorganizacija nekaterih dogodkov, predvsem športnih (Istrski maraton, Istrski kolesarski maraton, Ironman);
- **POTREBA PO REŠEVANJU PROMETNIH PROBLEMOM** → oblikovanje skupnega predloga za primernejšo umestitev avtocestne povezave z Republiko Hrvaško; projekti za vzpostavitev pomorske povezave; razvoj skupnega sistema izposoje e-skirojev za vse štiri občine;
- **POTREBA PO BOLJŠI POVEZANOSTI KULTURNEGA SEKTORJA** → vzpostavitev strateškega sodelovanja za napredek kulturnega sektorja, opolnomočenje kulturnih akterjev, področne nagrade, skupna kandidatura za Evropsko prestolnico kulture 2025.

Oblikovanje strategije Kultura.PIKA

2.1 POLITIČNO IN PRAVNO OZADJE

Prvi korak k prvi strategiji Kultura.PIKA je bilo oblikovanje strateške **Izjave.PIKA**, ki so jo podprli in sprejeli vsi štirje mestni sveti leta 2019, v predizborni fazi kandidacijskega postopka za Evropsko prestolnico kulture 2025. Šlo je za rezultat prvih korakov sodelovanja in predhodnih posvetovanj, ki predstavlja osnovo za razvoj skupne kulturne strategije.

Leta 2020 je bila ustanovljena delovna skupina **Kultura.PIKA**, ki jo sestavljajo vodje občinskih oddelkov za kulturo. Ta delovna skupina je bila zadolžena za oblikovanje celostne strategije v tesnem sodelovanju s kulturnim sektorjem (umetniki, akterji, institucije, nevladne organizacije), občinskimi upravami (medsektorska koordinacija) in ekipo, ki pripravlja kandidaturo za Evropsko prestolnico kulture. V letu 2020 je bila nova strategija oblikovana v dialogu s kulturnim sektorjem celotnega območja štirih občin. Od leta 2021 naprej bo strategija implementirana preko akcijskih načrtov. Med celotnim procesom implementacije bosta potekala spremljanje in evalvacija; posledica slednje je, da bo strategijo mogoče sprejemati periodično (glej poglavji 7 in 8).

Politični okvir za sodelovanje na področju kulture ima bogato tradicijo, med občinami pa se periodično vzpostavljajo različne oblike institucionaliziranih in neformalnih povezav.

Pravno podlago za oblikovanje skupne strategije ponuja **Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo**: “Dve ali več lokalnih skupnosti lahko oblikujejo skupni program za kulturo, ki ga sprejmejo pristojni organi lokalnih skupnosti.” (ZUJIK, 14. člen). Utemeljitev skupnega kulturnega razvoja najdemo v občinskih Lokalnih programih za kulturo, predvsem pa v smernicah in pristopu k oblikovanju **Nacionalnega programa za kulturo 2020–2027** (trenutno v pripravi).

Pomen kulture kot povezovalne sile priznavajo številni **strateški dokumenti** na evropski, regionalni in lokalni ravni, ki ustvarjajo podporno okolje Kulture.PIKA. Tako je strategija Kultura.PIKA skladna z dokumenti, kot so:

- Regionalni razvojni program za Južno Primorsko 2014–2020;
- Strategija lokalnega razvoja LAS (Lokalne akcijske skupine) Istre 2014–2020;
- Trajnostna urbana strategija mesta Koper;
- Strategija razvoja in trženja turizma v Mestni občini Koper do leta 2025;
- Strategija razvoja turizma v Občini Piran do leta 2025;
- Projekt tARTini – Kulturni turizem v znamenju Giuseppeja Tartinija;
- Lokalni program kulture v Občini Piran 2018–2021 in
- Strategija razvoja turizma v Občini Izola za obdobje 2021–2025.

Pomen sistematičnega **vključevanja kreativnih industrij** v področje kulture je prav tako jasno opredeljen v študijah in strateških dokumentih. Kreativne industrije **pospešujejo ekonomijo** in bi torej lahko prispevale tudi k ekonomski rasti istrske regije. V tem smislu se Kultura.PIKA navezuje na naslednje dokumente:

- okvir za nadnacionalno strategijo za vključevanje kreativnih industrij;
- Zelena knjiga o izkoriščanju potenciala kulturnih in kreativnih industrij (Evropska komisija);
- Kulturne in kreativne industrije po slovensko: KKIPS;
- Regionalna strategija za vključevanje kreativnih industrij, Obalno-kraška regija (Slovenija) in
- Kulturno-kreativni imperativ. Razsežnost in potencial kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji.

2.2 KULTURA.PIKA IN KANDIDATURA ZA EVROPSKO PRESTOLNICO KULTURE PIRAN 2025

Oblikovanje strategije Kultura.PIKA in kandidatura Piran-Pirano 4 Istra 2025 (PI2025) – Evropska prestolnica kulture 2025 **se vzajemno podpirata**. Oba projekta nastajata kot skupno prizadevanje istrskih občin.

Pobuda PI2025 – Evropska prestolnica kulture **pospešuje udejanjanje** ključnih vidikov **Kulture.PIKA**. Hkrati sta koncept in program PI2025 dosledno usklajena s to strategijo: v projektu PI2025 je izrecno opredeljeno, kako program EPK odraža in spodbuja Kulturo.PIKA (navedeno je, kateri cilji strategije so podprti s katerimi programskimi usmeritvami, skupnimi prioritetami in konkretnimi projekti / dejavnostmi EPK).

2.3 RAZVOJNI NAČRT KULTURE.PIKA

Razvoj končne različice strategije Kultura.PIKA je bil načrtovan za november 2020 in je potekal preko naslednjih participatornih in odločevalskih korakov:

- **OBVEŠČANJE KULTURNEGA SEKTORJA**
Obdobje: junij 2019 – marec 2020
 Kulturni delavci, umetniki, deležniki in drugi zainteresirani akterji v lokalnih skupnostih so bili obveščeni o Izjavi.PIKA, njeni viziji in ciljih na srečanjih, forumih in preko poročanja v medijih. Februarja 2020 so Izjavo.PIKA z večino ali soglasno sprejeli vsi štirje občinski sveti.
- **KARTIRANJE IN PRIPRAVA TEMELJA ZA STRATEGIJO**
Obdobje: marec 2020 – oktober 2020
 - V prvem koraku je delovna skupina analizirala vse oblike **nekdanjih skupnih kulturnih dejavnosti** v zgodovini regije.
 - Drugi korak je bil preučiti kulturne strategije evropskih mest (Chemnitz, Nemčija; Leeds, Velika Britanija; Tartu, Estonija²) kot **primere najboljših mednarodnih praks**. Kot drugi model je bila preučena tudi regionalna strategija sosednje, **hrvaške istrske regije**.
 - Okvir in struktura strategije sta bila vzpostavljena na podlagi najboljših mednarodnih praks in **delovnega načrta delovne skupine**. Proces je spremljala ekipa EPK. Nazadnje je strategijo uredil zunanji strokovnjak.
- **POSVETOVALNI IN PARTICIPATIVNI PROCES**
Obdobje: september – oktober 2020
 Konec septembra 2020 smo organizirali dve delavnici z različnimi kulturnimi deležniki, akterji in predstavniki civilne družbe iz vseh štirih občin, da bi razpravljali o skupni kulturni viziji in strateških ciljih ter jih preoblikovali. Da bi dosegli še več deležnikov (in ob upoštevanju navodil za omejevanje epidemije covid-19), je bila po izvedbi teh delavnic ustvarjena **spletna platforma za dialog**, ki se lahko uporablja dolgoročno kot dialoški forum. Oktobra so bili udeleženci pozvani, naj glasujejo za končno različico vizije in za seznam ključnih ukrepov in dejavnosti, navedenih v tem dokumentu.
- **OPOLNOMOČENJE IN ODLOČANJE**
Obdobje: oktober – november 2020
 Pričujoči dokument je rezultat **mehanizma soodločanja** z deležniki s področja kulture (glej zgoraj) pri zaključevanju in sprejemanju dokončne oblike strateškega okvira. Nazadnje je novembra 2020 **koordinacija PIKA potrdila strategijo** Kultura.PIKA, preden so zanjo **glasovali štirje občinski sveti**.

² Leeds: mesto kandidat za EPK 2023; Tartu: Evropska prestolnica kulture 2024; Chemnitz: mesto kandidat za EPK 2025.

³ Na participativnih delavnicah je sodelovalo skupno 38 predstavnikov kulturnega sektorja, v spletni dialoški platformi, vključno z glasovanjem, pa 51 predstavnikov. Med udeleženci najdemo vse vrste deležnikov s področja kulture (predstavniki štirih občin, javnih kulturnih ustanov, kot so muzeji, gledališča in galerije, univerze, nevladnih organizacij, krovnih nevladnih organizacij, podjetij in festivalov ter posamezniki – samozaposleni v kulturi in kulturni delavci). Po drugi strani so bile zastopane tako rekoč vse zvrsti in vsa področja kulturnih dejavnosti v regiji (vizualne umetnosti, literatura in knjižno založništvo, kulturna dediščina, urbanizem, socialni radio, uprizoritvene umetnosti, glasba, crossover festivali in celo umetnostna pedagogika).

ISTRA.

Prihodnost

3.1 VIZIJA: ŽIVETI V PROŽNI⁴ ISTRI

Leta 2030 bo Istra **prostor srečnih ljudi**, kjer bodo kulturno dediščino bogatile sodobne kulturne prakse in kjer bosta visoka umetnost in kultura dostopni. **Kulturni sektor je postal prožen** in temelji na **sinergijah, ki povezujejo urbano s podeželskim, naravno s kulturnim**, ohranjajo lokalne posebnosti in nadgrajujejo skupne značilnosti sektorja z medsektorskim sodelovanjem. **Napredna infrastruktura** in organizacijska struktura zagotavljata podporni ekosistem za umetniško produkcijo s posebnim poudarkom na **okoljski zavesti**. Kulturna vzgoja in spoštovanje večkulturnosti sistematično bogatita kulturno ozaveščenost.

3.2 POSLANSTVO: NAREDIRI KULTURO ZA GONILO SPREMEMBE

Poslanstvo Kulture.PIKA je, da **preko kulture sproži pobudo za prvi prostor prožnega istrskega somestja**, ki bo zgrajeno na temeljih Pirana, Izole, Kopra in Ankarana, njegova podlaga pa bo večji delež **sodelovanja, ustvarjalnosti in kakovosti**. To bo Istri omogočilo, da se odzove na izzive prihodnosti.

Prizadevamo si za medinstitucionalno trajnostno sodelovanje na področju kulture ter za sodelovanje in mreženje izvajalcev. S tem bomo spodbujali razvoj kakovostnih kulturnih programov in projektov.

⁴ (Angl.) resilient, resilience. Ob trajnosti (angl. sustainability) eden ključnih pojmov strategije Kultura.PIKA, prevzet iz okoljskih ved, kjer označuje sposobnost prilagoditve določene vrste, in sicer tako na naravne kot na socialne in okoljske spremembe. Prevajamo ga kot 'prožen', 'prilagodljiv', 'fleksibilen', 'odporen'.

3.3 GLAVNI CILJI: KAJ JE VEDNO TREBA IMETI V MISLIH

Če naj bi Istra do leta 2030 postala veliko boljši prostor in je kultura njeno orodje, da to doseže, moramo znova razmisliti o našem širšem pristopu do kulture. Izhajajoč iz vseh opredeljenih potreb, Kultura.PIKA temelji na **glavnih ciljih**:

- **USTVARITI SKUPNI PROSTOR.** Vzpostaviti enoten istrski kulturni prostor, ki naj bo vodnik za celostno integracijo štirih občin.
- **SPREMENITI DOJEMANJE.** Spremeniti dojemanje kulture in umetnosti ter odnos do njiju; osredotočiti se na to, kaj ustvarjata in s čim navdihujeta.
- **PODPRETI OKOLJE.** Doseči, da so kulturne prireditve prijaznejše do okolja, in sicer z novim istrskim trajnostnim pristopom. Izobraževati občinstvo o našem odnosu do narave in o tem, kako postati fleksibilnejši.
- **IZBOLJŠATI ZMOGLJIVOST.** Izboljšati zmogljivost kulturnega sektorja, kar bo zagotovljeno preko podpore, krepitev zmogljivosti in razvoja občinstev.
- **PONUJATI KAKOVOST.** Ponovno premisliti in okrepiti kulturno ponudbo Istre za domačine in obiskovalce.
- **POVEZATI SE Z EVROPO.** S kulturo razširiti čezmejni in evropski pogled na Istro.

3.4 STRATEŠKI CILJI

Ta strategija bo prinesla koristi vsakomur v Istri: njenim prebivalcem, podjetnikom, politikom in oblikovalcem politik, pa tudi šoloobveznim otrokom in upokojencem. Posvetovalni proces, ki so ga dopolnile ugotovitve sej delovne skupine, je privedel do opredelitve naslednjih strateških ciljev:

1. Za občine: usklajeno in **sistematično sodelovanje istrskih občin**, ki stremi k učinkovitejšemu, avtonomnejšemu, bolj povezanemu in prožnejšemu kulturnemu sektorju ter podpira njegov razvoj, ki je skladen z istrsko in pomorsko kulturno identiteto.

2. Za kulturni sektor: vzpostavitev **kakovostnega, sodobnega in mednarodno povezanega kulturnega sektorja**, ki pridobi vsaj **30% svojih sredstev na trgu** in preko nacionalnih in mednarodnih razpisov.

3. Za kulturni sektor: spodbujanje **sodelovanja med kulturnim in drugimi sektorji**, ki ga zaznamuje izrazita okoljska in socialno prožna usmerjenost.

4. Za občine in kulturni sektor: **okrepitev kompetenc kulturnih akterjev**, prenos znanja in dobrih praks, ki temelji na medgeneracijskem dialogu, s posebnim poudarkom na napredovanju novih poklicnih kulturnih delavcev.

5. Za občine: **okrepitev vpliva kulturnih politik** na širše čezmejno in regionalno, nacionalno in mednarodno območje.

6. Za celotno Istro: sistematična **skrb za večkulturno istrsko identiteto** s posebnim poudarkom na italijanski narodni skupnosti.

7. Za kulturni sektor: sistematičen **razvoj programov in občinstev** s poudarki na medobčinski mobilnosti, kulturnem potencialu podeželja in občinskih specifikah.

8. Za občine in kulturni sektor: **ohranjanje in reinterpretacija naravne in kulturne dediščine.**

Izvajanje Kulture.PIKA

4.1 IZVEDBENI TOKOVI

V desetih letih se lahko marsikaj spremeni, strategija pa mora biti dovolj odprta, da se lahko odzove in prilagodi na te spremembe, ob tem pa ostane ustrezna in učinkovita. Na podlagi poslanstva, namenov in ciljev ima naša strategija tri glavne izvedbene tokove, ali z drugimi besedami – področja osredotočenosti. Vseskozi bomo preverjali, ali so ta področja še vedno ustrezna in ali naše delovanje še vedno dosega namene in cilje strategije.

Izvajanje te strategije je skupna odgovornost. Merilo za vrednotenje tega izvajanja bo, **ali je kultura vtkana v strategije in akcijske načrte vseh oddelkov občinske uprave, vseh šol, vseh podjetij, vseh fakultet in univerz ter vseh organizacij v Istri.**

Ekosistem.ISTRA

- Vrednost.ISTRA: Ta izvedbeni tok se osredotoča na **konsolidacijo, izboljšanje in povečanje finančnih in nefinančnih virov** za kulturo, vključno z mehanizmi financiranja, zmožnostjo za učinkovitejšo uporabo razpoložljivih virov (na podlagi konceptov, kot sta delitvena ekonomija in soupravljanje) ali zmožnostjo za pridobivanje dodatnih virov od različnih nacionalnih, evropskih in svetovnih donatorjev.
- Opolnomočenje.ISTRA: Ta izvedbeni tok meri na **opolnomočenje kulturnega sektorja, s katerim bi se povečal njegov vpliv na politične odločitve**, ki zadevajo družbo kot tako. Specifični ukrepi izkoriščajo to priložnost tudi za oblikovanje političnih predlogov, ki bodo učinkovali na širše istrsko območje, Slovenijo in Evropo.
- Trajnost.ISTRA: Ta izvedbeni tok podpira kulturni ekosistem pri **realizaciji in razvoju kulturnih projektov in programov, ki so trajnostni** z ekonomskega, socialnega in okoljskega vidika. Posebej poudarja preoblikovanje kulturnih prizadevanj v podnebj u prijazno delovanje.

Sodelovanje.ISTRA

- Skupnost.ISTRA: Ta izvedbeni tok ustvarja posege v skupnost, ki **omogočajo participativne mehanizme**. Poleg tega razširja fizični in virtualni kulturni prostor Istre preko enakovrednega partnerskega sodelovanja. Posamezniki in njihove neformalne skupine bodo lahko soustvarjali kulturno ponudbo.
- Partner.ISTRA: Kot nadgradnjo skupnostne razsežnosti obravnava ta izvedbeni tok tudi utrjevanje in **širitev institucionalnega sodelovanja** med obstoječimi **pravnimi osebami**, pri čemer gre za akterje na lokalni, regionalni, državni in evropski ravni. Vzpodbuja institucionalno soustvarjanje kulturnih vsebin z visoko vrednostjo.

Nadgradnja.ISTRA

- Dostopnost.ISTRA: Ta izvedbeni tok namerava **razvijati zavedanje** o kulturni ponudbi tega območja in o njeni **dostopnosti**. Vključuje posebne ukrepe za razvoj občinstev, aktivnosti, katerih namen je zagotavljati dostopnost specifičnim skupinam z manjšimi možnostmi, in preoblikovanje kulturnega prostora v pravo stičišče, kjer se srečujeta kulturna ponudba in povpraševanje.
- Podatki.ISTRA: Ta izvedbeni tok namerava ustvariti okvir za **zbiranje in analizo podatkov ter izvajanje relevantnih raziskav** v zvezi z razvojem kulturnega sektorja in soodvisnostjo razvojnih in integracijskih prizadevanj v kulturi z drugimi področji človeške dejavnosti.
- Inovativnost.ISTRA: Ta izvedbeni tok omogoča **konceptualno in fazno inovativnost na kulturnem področju**, pri čemer se osredotoča na njegov družbeni vidik. Poleg tega podpira akterje iz kulturnega sektorja, da s svojimi dejavnostmi generirajo inovativnost.

4.2 KLJUČNI UKREPI

Ključni ukrepi so nekatere vrste dejavnosti, ki smo jih opredelili kot bodoči podporni kulturni ekosistem, prostor sistematičnega sodelovanja in kakovostne kulturne ponudbe. Ključni ukrepi so bili, hkrati s potrebami po spremembah, načrtani v participativnem procesu z deležniki na področju kulture.

Izvedbeni tokovi in prepoznani ključni ukrepi bodo obravnavani v **Izvedbenih načrtih za dveletna obdobja**, ki bodo določili konkretne korake, rešitve (ključne dejavnosti) in roke za njihovo realizacijo. Izvedbene načrte bomo pripravili v partnerstvu s kulturnimi akterji.

Ključni ukrepi za Ekosistem.ISTRA:

- usklajen skupni kulturni razvoj (opis potreb: mednarodna integracija in promocija; istrski urad za kulturo in umetnost; finančni in človeški viri bi morali biti neodvisni od občinskih proračunov; medobčinsko telo za koordinacijo kulture, ki je neodvisno od politike);
- dolgoročni projekti in načrti na področju kulture ter njihovo večje upoštevanje (kontinuiteta);
- skupne politike financiranja;
- nov finančni sklad za kulturo (potrebne lastnosti: novi, jasni in strokovni kriteriji za financiranje profesionalne, neodvisne, stalne umetniške produkcije);
- skupni sistem štipendiranja za študente na vseh umetniških področjih;
- ustanavljanje skupnih kulturnih nagrad;
- kulturno izobraževanje (kamor spadajo tudi trženje, upravljanje s človeškimi viri, zbiranje finančnih sredstev);
- medsektorsko sodelovanje s posebnim poudarkom na okolju in družbeni koheziji;
- krepitev kulturnega trga in povezovanje z gospodarstvom

Ključni ukrepi za Sodelovanje.ISTRA:

- rezidenčni programi (vključno s sodelovanjem z nacionalnimi in mednarodnimi rezidenčnimi programi);
- podpora kreativnim industrijam;
- podpora večjezičnosti in opolnomočenje prevajalskega središča;
- skrb za slovenski in italijanski jezik;
- raziskovanje arhivov kot gradnikov skupnostne identitete;
- izobraževanje o kulturni dediščini in identitetah

Ključni ukrepi za Nadgradnjo.ISTRA:

- skupni istrski napovednik kulturnega programa (pregled dogodkov), komunikacija in koordinacija programa (kulturni informativni kanal);
- profiliranje;
- izboljšanje kulturnega marketinga;
- trajnostne rešitve za potrebe po skladiščenju v kulturnih ustanovah (arhivi, muzeji, galerije, gledališča);
- ateljeji in vadbni prostori za umetnike (domače in rezidenčne);
- nadgradnja obstoječih festivalov in dogodkov;
- izmenjava dobrih praks in spodbujanje novih dejavnosti na področju razvoja občinstev;
- program krepitev zmogljivosti za lokalne akterje;
- mobilnost preko rednih medobčinskih prometnih povezav, namenjenih kulturi

Kot horizontalni ukrep so potrebne **investicije v kulturno infrastrukturo** (tudi za kulturno produkcijo) in v varstvo kulturne dediščine (obnova). Na nekaterih področjih utegne biti ustrezna infrastruktura predpogoj za nadaljnje delovanje (npr. rezidence, depoji, prevajalsko središče).

4.3 KLJUČNE AKTIVNOSTI

Ob zavedanju izzivov so štiri občine pripravile koncept za prihodnost. V naslednji fazi je treba skupaj izdelati prvi Izvedbeni načrt, s katerim se bomo odzvali na te izzive. V načrtu bo določeno, kako bomo izpolnili zaveze, sprejete v tej strategiji, in kdo bo vodil posamezne projekte; pri tem bo vsak imel svojo vlogo in bo skupnosti prispeval svoj delež – od istrskih občinskih uprav do kulturnih ustanov, nevladnih organizacij, podjetij in posameznikov.

Prihodnosti ne moremo napovedati: med snovanjem in uresničevanjem idej in rešitev iz Izvedbenega načrta se bomo nenehno soočali z novimi izzivi, se odzivali na življenje, ki se dogaja okoli nas, poskušali vplivati na te spremembe in strategijo prilagajati, da bo ustrezala namenu ves čas, celotnih deset let svoje veljavnosti.

Spodaj navedeni prvi seznam ključnih aktivnosti je rezultat procesa priprave strategije in bo osnova za prvi Izvedbeni načrt.

4.3.1 Skupno telo za kulturni razvoj

→ Strateški cilj: 1. Sistemsko urejeno sodelovanje istrskih občin

→ Izvedbeni tok: Ekosistem.ISTRA

Skupno telo za kulturni razvoj bo organizacija, ki bo z ustvarjanjem podpornega ekosistema **dvignila Istro na raven naprednih evropskih mest** na področju kulture in kreativnih industrij. Ustvarjalo bo okolje za nove priložnosti in pisalo zgodbe o uspehu.

Skupno telo za kulturni razvoj bo imelo orodja, s katerimi bo ustvarjalo povezave med usposobljenimi posamezniki, ki bodo nato prispevali k razvoju Istre s tem, da bodo:

- vzpostavljali lokalna in mednarodna sodelovanja;
- delili in pridobivali znanje in veščine;
- imeli skupno strategijo

Skupno telo za kulturni razvoj bo na voljo:

- posameznikom s področja kulture in kreativnih industrij;
- uveljavljajočim se in tudi že uveljavljenim lastnikom podjetij;
- študentom;
- profesionalnim partnerjem, ki stremijo k inovacijam;
- tistim, ki želijo vložiti svoje znanje in veščine v razvoj območja PIKA

Skupno telo za kulturni razvoj bo:

- profesionalno kreativno vozlišče;
- nudilo kontinuirano mentorstvo javnim ustanovam, podjetjem in nevladnim organizacijam (npr. financiranje, mreženje, razvoj občinstva);
- skrbelo za odnose in članstva v mednarodnih kulturnih in ustvarjalnih mrežah;
- izvajalo ključne projekte iz strategije Kultura.PIKA;
- snovalo evropske projekte ali sodelovalo v njih;
- delovalo na področju podnebne politike za kulturni sektor;
- razvijalo kulturno mrežo/platformo širšega (čezmejnega) območja Istre;
- gradilo sinergije med kulturnimi ustanovami;
- usklajevalo skupne projektne prijave za pridobitev mednarodnih sredstev

4.3.2 Nadgradnja festivalov in prireditev

→ Strateški cilji: 2. Vzpostavitev kakovostnega, sodobnega in mednarodno povezanega kulturnega sektorja; 7. Razvoj programov in občinstev s poudarkom na medobčinski mobilnosti
 → Izvedbeni tok: Nadgradnja.ISTRA

Štiri istrske občine imajo močno festivalsko tradicijo. Obstoječi festivali in javne kulturne prireditve že sedaj presegajo občinske meje. Predmet preučitve možnosti za prihodnjo nadgradnjo v okviru Izvedbenih načrtov bodo naslednji festivali: mednarodni simpozij **Forma viva, Ex-tempore Piran, Primorski poletni festival**, mednarodni filmski festival **Kino Otok, Tartini festival** in **Festival IZIS**. Hkrati bi pričujoča strategija želela odpreti prostor novim kulturnim prireditvam, ki izpolnjujejo njene osnovne namene in so skladne z njenimi strateškimi cilji.

4.3.3 Skupni napovednik dogodkov in njihova koordinacija

→ Strateški cilj: 1. Sistemska ureditev sodelovanja istrskih občin
 → Izvedbeni tok: Nadgradnja.ISTRA

Vzpostavili bomo skupni napovednik kulturnih dogodkov, prireditev in festivalov v Istri. Kot del koordinacije štirih občin bo to orodje pomagalo preprečiti prekrivanje terminov otvoritvenih slovesnosti in večjih dogodkov. Prvi korak je oblikovanje spletne strani za ta napovednik.

4.3.4 Ponovno ovrednotenje Tartinijeve dediščine

→ Strateški cilj: 8. Ohranjanje in reinterpretacija kulturne dediščine

→ Izvedbeni tok: Nadgradnja.ISTRA

Glasbena dediščina in tradicija Istre imata ogromen potencial, ki omogoča **poglobljeno sodelovanje med štirimi občinami**, spodbujanje glasbene ustvarjalnosti in boljše povezovanje z evropskim glasbenim svetom. Ker je to del njene skupne identitete, bi morala regija graditi na dediščini slovitega Giuseppeja Tartinija, ki se je rodil v Piranu in bil v obdobju razsvetljenstva eden najvidnejših skladateljev in violinistov, obenem pa ugleden znanstvenik, intelektualac in učitelj evropskega pomena. V širšem smislu bi to sodelovanje moralo promovirati skupno glasbeno tradicijo in plesno dediščino Istre.

Sodelovanje naj bi se osredotočilo na naslednja glavna področja:

- **Palača Trevisini v Piranu bo postala nov istrski glasbeni center**, osredotočen na izobraževanje, umetniško in ustvarjalno produkcijo ter varstvo in vrednotenje glasbene dediščine. Splošno poslanstvo centra je poudarjati, da je kultura pravica vsakega posameznika in da so javne ustanove dolžne zagotavljati to pravico.
- Graditev na dediščini Giuseppeja Tartinija in nadgradnja obstoječih prizadevanj za spodbujanje kulturnega turizma.
- Spodbujanje ustvarjalnosti s soudeležbo v pobudah, kot je **Unescova mesta glasbe**, ki si prizadeva promovirati sodelovanje v mestih in med mesti, ki so ustvarjalnost opredelila kot strateški dejavnik trajnostnega urbanega razvoja. Posledica teh dejavnosti bi lahko bila, da bi si istrske občine postavile cilj kandidirati za Unescov naziv Mesto glasbe.
- Skupno raziskovanje in promocija tradicionalne istrske glasbene in plesne dediščine

4.4 KLJUČNI INFRASTRUKTURNI NAČRTI

V nekaterih primerih lahko ustrezne odgovore na regionalne potrebe zagotovijo infrastrukturni razvojni projekti. Sledeči prvi seznam primerov ključnih infrastrukturnih načrtov je rezultat občinske priprave strategij v dialogu z institucijami in bo osnova za prvi Izvedbeni načrt.

4.4.1 Depoji za kulturne institucije

→ Strateški cilj: 8. Ohranjanje kulturne dediščine

→ Izvedbeni tok: Nadgradnja.ISTRA

Vse osrednje kulturne ustanove (arhivi, muzeji, galerije in gledališča) štirih istrskih občin nujno potrebujejo **skladišča za shranjevanje in promocijo svojih povečujočih se zbirk**.

Optimalna rešitev bi bil skupni objekt, v katerem bi depojske prostore dobile različne kulturne institucije (npr. Pokrajinski muzej Koper, Pomorski muzej Piran, Obalne galerije Piran, Gledališče Koper, Galerija Insula). Tako bi dvignili raven hrambe umetniških del in jo uskladili z mednarodnimi strokovnimi standardi.

4.4.2 Libertas

→ Strateški cilj: 3. Sodelovanje med kulturnim sektorjem in drugimi sektorji

→ Izvedbeni tok: Sodelovanje.ISTRA

Mestna občina Koper namerava vzpostaviti **ново kulturno središče v nekdanjem skladišču soli Libertas**, ki se nahaja na severnem robu koprskega mestnega jedra.

Stavba je bogata s tehnično in arhitekturno dediščino ter predstavlja del zgodovine mesta in njegovih prebivalcev. Zgrajena je bila leta 1885 za shranjevanje soli, nato pa je tam deloval veslaški klub (1888–1947). Proti koncu štiridesetih let so se že začele pojavljati ideje za gradnjo koprskega tovarnega пристanišča. Kasneje je Luka Koper uporabljala zgradbo do leta 2004, ko jo je odstopila Mestni občini Koper, ki jo je prodala, leta 2020 pa začela postopek za njen odkup z namenom, da bi ji **povrnili nekdanjo družbeno vlogo**. Leta 2020 je prostore Libertasa zasedel festival sodobne umetnosti Izis in odigral vlogo glasnika sprememb, ki jo bo imel ta arhitekturni in tehnični spomenik v prihodnjih desetletjih. Nekdanje skladišče soli bo postalo kulturno središče mesta.

V kulturnem središču bodo združene tri različne vsebine: **stalna razstava, prireditve in zagonsko vozlišče kreativnosti**. Nova infrastruktura bo vzpostavljena z namenom, da **spodbudi razmah kreativnih industrij** in omogoči kulturnemu sektorju prostor, ki ga močno potrebuje.

4.4.3 Medgeneracijski kulturni center

→ Strateški cilji: 4. Krepitev kompetenc kulturnih akterjev, prenos znanja in dobrih praks na podlagi medgeneracijskega dialoga; 6. Skrb za večkulturno identiteto Istre

→ Izvedbeni tok: Sodelovanje.ISTRA

V Izoli bo zgrajen nov Medgeneracijski kulturni center. Glavni cilj novega kulturnega centra je ponuditi domačen prostor vsem, ki se zanimajo za kulturo. Center bo predstavljal novo pobudo za **uresničevanje kulturnih projektov, ki presegajo generacijske in etnične razlike**. Medgeneracijski bo zato, ker bo v vseh fazah dela aktivno vključeval občane različnih generacij in spodbujal njihovo **participacijo**. Gostil bo delavnice in prireditve s poudarkom na izmenjavi informacij in soustvarjanju.

Kulturni center bo zgrajen na območju ob morju in blizu mestnega središča; to območje je danes degradirano zaradi opustitve industrijskih in obrtnih dejavnosti. Novi center bo spodbudil kulturno življenje v istrskih občinah s ponudbo različnih dogodkov, ki temeljijo na tradiciji, in dvigal njihovo kakovostno raven.

4.4.4 Plavajoči oder

→ Strateški cilj: 1. Usklajeno in sistemsko urejeno sodelovanje istrskih občin, ki je v skladu z istrsko in morsko kulturno identiteto

→ Izvedbeni tok: Nadgradnja.ISTRA

Ob ustanovitvi občine Ankaran je nastal sezonski poletni festival z dogodki, ki se odvijajo blizu morja, na plažah Valdoltra in Študent ter včasih na majhni travnati plaži Jernej pri Lazaretu. Ker v Ankaranu ni stavbe, namenjene kulturi, so organizatorji začeli uporabljati odprte prostore. Tako je festival doživel velik uspeh. Postavitev plavajočega odra bi bila za takšen festival nadgradnja, ki bi predstavam in drugim dogodkom dodala novo dimenzijo. V luči podnebne krize in naraščajoče morske gladine **bo plavajoči oder rešil problem obmorskih dogodkov in vzpostavil nov odnos z morjem**. Oder ne bo namenjen le kulturnim prireditvam, temveč tudi športnim in drugim dogodkom, koristen pa bi bil lahko tudi za raziskovalne in izobraževalne dejavnosti. Dodatna prednost plavajočega odra je, da ga lahko usklajeno uporabljajo vse štiri občine.

4.4.5 Palača Trevisini Piran

V zvezi s ključno aktivnostjo „Ponovno ovrednotenje Tartinijeve dediščine“ (razdelek 4.3.4) bo občina Piran odkupila palačo Trevisini od zasebnega lastnika.

4.5 HORIZONTALNE AKTIVNOSTI

4.5.1 Povezovanje s turističnimi strategijami

Na področju turizma med občinami PIKA še ni formalnega povezovanja. Obstaja pa neformalna mreža posameznih turističnih organizacij, medtem ko **je regija na tržni ravni povezana** preko skupnih turističnih blagovnih znamk, kot je Love Istria.

V skladu s Strategijo trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021 so istrske občine med vodilnimi destinacijami znotraj makro destinacije Mediteranska Slovenija. V prihodnosti bo pomembno ustvarjati in promovirati turistične produkte, ki bodo usklajeni z istrsko identiteto in jo bodo še krepili. Občine morajo skrbeti za vzdrževanje kulturne dediščine in **upravljati učinke turizma na kulturo**. Ukrepajo lahko s finančno podporo za obnovo kulturne dediščine, s subvencioniranjem, sofinanciranjem, pa tudi s spodbujanjem organizacij, ki jo aktivno vzdržujejo, oživljajo, z njo upravljajo, zanjo skrbijo in jo promovirajo. Drug način je začenjanje in implementacija trajnostnih projektov in trajnostnih turističnih prireditev.

S pomočjo obstoječe mreže kulturnega sodelovanja v Istri si prizadevamo za vzpostavitev formaliziranih vezi tudi v turizmu in – kot naslednji korak – za **povezovanje kulturnih in turističnih strategij**.

4.5.2 Vključevanje kulturne vzgoje v izobraževalni sistem

Spodbujali in razvijali bomo kulturno vzgojo na različnih področjih in za vse starostne skupine. Zasnovali bomo projekte, ki temeljijo na približevanju umetnosti in kakovostnih kulturnih vsebin mlajšim generacijam; učili jih bomo, kako opazovati in razumeti kulturo, pa tudi, **kako postati njen aktivni soudeleženec**. Okrepili bomo **sodelovanje** javnih ustanov in nevladnih organizacij s področja kulture **z osnovnimi in srednjimi šolami** v Istri ter s fakultetami **Univerze** na Primorskem. Sedanji in novi kulturni akterji lahko zelo pomagajo šolam pri dopolnjevanju vsebine kurikuluma ali vzpostavljanju novih šolskih dejavnosti, kot so ustvarjalne delavnice, srečanja z ustvarjalci in pogovori o umetniških vsebinah.

4.5.3 Vključevanje ciljev Evropskega zelenega dogovora⁵ v kulturni sektor

Evropski zeleni dogovor je bil sprejet, da bi se spoprijeli s podnebnimi in okoljskimi izzivi, ki nas življenjsko ogrožajo. Ena najpomembnejših nalog tega projekta je **spremeniti miselnost in navade** povprečnega državljana, **da postanejo trajnostne in prožne**. Umetnost in kultura sta eno najboljših orodij, s pomočjo katerih lahko koncepte spoštovanja narave in okolja, drugih ljudi in prihodnjih generacij prenesemo in si jih vtisnemo v misli. Ta koncept bo vpeljan v vse segmente umetnosti in kulture v Istri, sledeč ambicioznemu načrtu, da bi postali popolnoma prožni na ravneh upravljanja dogodkov, javnih institucij, podjetij, javnega prevoza, dostopnosti in izboljšanja infrastrukture. Promoviran bo tudi kot vsebina umetniškega izražanja in kot orodje za izobraževanje otrok in mladostnikov.

⁵Vir: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl

Učinki Kulture.PIKA

Če bo strategija Kultura.PIKA uspešno implementirana, lahko pričakujemo naslednje dolgoročne učinke:

KULTURNI UČINKI

- Dvig kakovosti kulturne ponudbe in okrepitev mednarodnega profila regije bosta prinesla večjo **ozaveščenost, zanimanje in priznanje** za celotno regijo po vsej Evropi, pa tudi **nova občinstva** in **veliko novih projektov mednarodnega sodelovanja** v kulturnem sektorju.
- Participacija, pobude od spodaj navzgor in neodvisne kulturne dejavnosti bodo postale pogostejše, kar bo posledično **spodbudilo spremembo pri upravljanju kulture**, in sicer v smeri države, ki bo manj usmerjena v nadzor.
- Sodobni, **napredni umetniški dosežki bodo regijo umestili** med moderna evropska mesta oziroma somestja.
- Sistematično in koordinirano kulturno sodelovanje med občinami in institucijami bo privedlo do izrazite **okrepitve kulturne identitete Istre** kot enotnega kulturnega prostora.
- Pionirska vloga umetnosti in kulture pri širjenju okoljskih vprašanj med ljudmi bo **okrepila prožnost in zeleno držo v kulturnem sektorju**.

DRUŽBENI UČINKI

- Ljudje, ki postajajo bolj proaktivni, participativni in zagnani pri oblikovanju svojega kulturnega okolja, ustvarjajo **nove vitalne skupnosti in prijateljstva**, ki igrajo ključno vlogo pri doseganju **dobrega počutja in sreče**.
- Dobro zasnovani, visokokakovostni projekti in participativni dogodki bodo pomagali ljudem, da prepoznajo **večkulturnost regije in skupno kulturno dediščino kot pomembni vrednote** in potencial za prihodnost, ne pa kot oviro, ki nas deli. Verjamemo, da bo to vodilo k **višji stopnji sprejemanja in strpnosti**.
- Bolj razsvetljen pristop k našemu **okolju in naravni dediščini** bo pripomogel k **vzdrževanju ali obnovitvi prostora, ki je prijaznejši za življenje**, tako v mestih kot tudi ob morju in na podeželju oziroma v zaledju.
- Pionirska vloga umetnosti in kulture pri širjenju okoljskih vprašanj med ljudmi **bo vodila do večje ozaveščenosti in močnejšega aktivizma občanov v boju proti podnebni krizi**.

EKONOMSKI UČINKI

- Ustvarjalnejši ekosistem bo **spodbujal inovativnost in podjetniški duh** ter s tem pomagal **poživiti ekonomijo**.
- Regija z visokokakovostno kreativno industrijo je **privlačen kraj za življenje in delo**, posledično pa se kaže tudi kot **privlačna za investitorje** v trgovino in industrijo.
- Vznemirljiva, visokokakovostna ponudba kulture in zabave bo pritegnila **nova občinstva, obiskovalce in turiste** iz Slovenije, čezmejnih regij in Evrope, **kar bo porajalo gospodarsko rast**.

Finance Kulture.PIKA

Financiranje implementacije strategije Kultura.PIKA bo temeljilo na **deljeni odgovornosti** in prizadevanjih za uskladitev naslednjih finančnih virov:

- financiranje iz letnih proračunov štirih občin;
- financiranje iz nacionalnih, regionalnih, evropskih in drugih javnih virov;
- financiranje na prostem trgu in
- financiranje iz pokroviteljev, sponzorjev in skupnih prizadevanj za množično financiranje.

Financiranje zgoraj prikazanih investicij v **kulturno infrastrukturo** bo **temeljilo predvsem na občinskih proračunih**, kar se sklada z dejstvom, da je načrtovanje teh investicij koordinirano na občinski ravni. Prioritete bodo, ob upoštevanju prioritet vsake posamezne občine, opredeljene glede na potrebe regije PIKA. To bo pomagalo preprečiti podvajanje kulturne infrastrukture.

Finančna sredstva za **kulturno produkcijo** in postprodukcijo v Kulturi.PIKA bo **priskrbelo Skupno telo za kulturni razvoj (STKR)**. Osnovne operative stroške STKR bodo financirale štiri občine, STKR pa bo financiralo umetniško produkcijo in postprodukcijo s sredstvi iz nacionalnih, regionalnih, evropskih in drugih javnih virov ter s trga. **STKR** bo upravljalo tudi skupni sklad za **podporo kulturnim akterjem, zlasti nevladnim organizacijam**, v postopkih pridobivanja sredstev iz nacionalnih, regionalnih, **evropskih in drugih javnih virov** (npr. za zagotavljanje potrebnih deležev sofinanciranja pri razpisih Evropske unije, kot sta Ustvarjalna Evropa ali INTERREG). Poleg tega bo STKR pridobivalo dodatne finančne vire, na primer sredstva pokroviteljev in sponzorjev, in podpiralo skupna prizadevanja za množično financiranje, ki bo omogočalo razmah inovacij in medsektorskega sodelovanja.

Štiri **občine bodo financirale skupne kulturne projekte**, kot so **nagrade in kulturne prireditve**.

Časovnica in izvedbeni načrti Kulture.PIKA

V skladu s poslanstvom bodo glavni nameni in strateški cilji Kulture.PIKA implementirani preko ključnih aktivnosti, določenih v **petih specifičnih izvedbenih načrtih v desetih letih**. V četrtem poglavju smo že opredelili izvedbene tokove in nekatere ključne aktivnosti, ki tvorijo osnovo prvega izvedbenega načrta za leti 2021 in 2022 (ki naj bi bil zaključen in dogovorjen do 31. marca 2021). Novi izvedbeni načrti bodo izdelani za vsaki dve leti.

- Izvedbeni načrt 1: 2021–2022
- Izvedbeni načrt 2: 2023–2024
- Izvedbeni načrt 3: 2025–2026
- Izvedbeni načrt 4: 2027–2028
- Izvedbeni načrt 5: 2029–2030

V tem smislu se bo strategija v naslednjem desetletju lahko svobodno **odzivala na kakršnekoli spremembe in se jim prilagajala**. Hkrati bo omogočala štirim občinam odgovorno in prilagodljivo načrtovanje virov in zmogljivosti v odvisnosti od številnih različnih dejavnikov (npr. covid, gospodarstvo).

Spremljanje in evalvacija Kulture.PIKA

Spremljanje in evalvacija bosta sledila implementaciji petih izvedbenih načrtov. Vsakokratni načrt je mogoče sprejeti ali preoblikovati, odvisno od rezultatov poročila o spremljanju in evalvaciji. Evalvacijski postopek mora vključevati širok spekter akterjev, da je zagotovljen celosten in participativen pristop k načrtovanju in evalvaciji.

8.1 KAJ JE SPREMLJANO?

Spremljanje bo izvedeno na strateški in na operativni ravni. Na strateški ravni bo opredeljen nabor 8-10 kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov, ki bodo zaznavali napredek na ravni doseganja določenih ciljev in služili splošnemu poslanstvu strateškega okvira.

Na operativni ravni bo za spremljanje napredka, v sodelovanju z deležniki s področja kulture, razvit nabor 3-5 kazalnikov za vsak izvedbeni tok.

8.2 KDO SPREMLJA?

Mehanizmi spremljanja bodo vzpostavljeni v okviru postopkov deljenega upravljanja med javnimi organi in kulturnimi deležniki. Ustanovljen bo nadzorni odbor, katerega delo bo podprto s strokovnim znanjem o spremljanju in bo preučil vrsto primarnih in sekundarnih virov informacij, in sicer z raziskavami, anketami in medsektorskimi analizami.

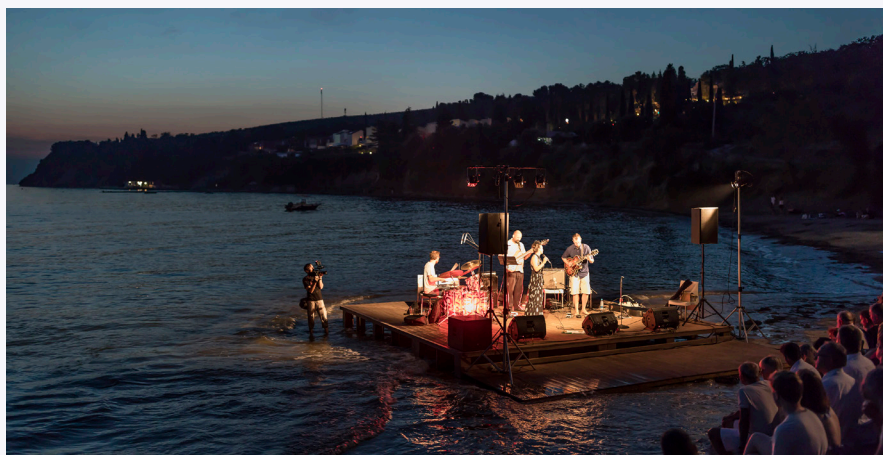
8.3 ISTRA. MODEL ZA DRUGA EVROPSKA URBANA OBMOČJA

Kultura.PIKA promovira tiste poti razvoja preko kulture, ki bodo prinesle urbane preobrazbe, potrebne za nastanek **moderne in prožne evropskega somestja kot modela za druga evropska urbana območja**. Poleg korakov v smeri kulturne integracije štirih urbanih naselij in njihove okolice Kultura.PIKA ustvarja model interveniranja s kulturo v procese urbanega razvoja; to jo **postavlja v epicenter dolgoročnih vizij** in gradi na njej kot sredstvu pionirskega, kooperativnega urbanega razvoja, hkrati pa kultura ponuja tudi uvide v prihodnost.

Zaključne besede

Vedeli bomo, da smo bili s strategijo Kultura.PIKA **uspešni**:

- ko ljudje ne bodo več dvomili o **pomenu kulture**;
- ko bo zaživel nov projekt in **bo kultura vključena vanj** že od začetka;
- ko bo **kultura** v svojih številnih oblikah **zastopana na vodstvenih forumih in v razpravah**, ki niso specifično povezane s kulturo;
- ko bo naša regija znana po svojem **bogatem in raznolikem kulturnem življenju**, pa tudi po svojem **prožnejšem in okolju prijaznejšem kulturnem in javnem sektorju**;
- ko bodo mladi ljudje prihajali v našo regijo zaradi **privlačnih zaposlitev v kreativnem sektorju**;
- ko nihče ne bo od nikogar zahteval, da **ustvari izjemno delo, ne da bi bil za to plačan**;
- in ko bo veljala za **nezaslišano** že sama pomisel, da je kultura nekaj, **brez česar bi lahko živeli**.

Kultura.PIKA

ISTRSKA KULTURNA STRATEGIJA

Skupna kulturna strategija občin Piran, Izola, Koper in Ankaran za obdobje 2020–2030

Avtorji: Martina Gamboz, Borut Jerman, Matej Knep, Márton Méhes, Vesna Pajič, Barbara Švigelj, Kristina Zelič

Prevod in lektura: KUD AC Zrakogled

Oblikovanje: Mateja Tomažinčič

Fotografije: Aleš Rosa, municipalities and PI2025 archives

Oktober 2020